

„POLACY I ŻYDZI – WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO” – REALIZACJA PROJEKTU

Uczestnicy szkolenia w Yad Vashem

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli wspólnie z Samorządowym Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach realizowało w roku szkolnym 2008/2009 projekt pod nazwą „Polacy i Żydzi – wczoraj, dziś i jutro”, skierowany do nauczycieli języka polskiego, historii i wiedzy o społeczeństwie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych województwa świętokrzyskiego oraz przedstawicieli ośrodków edukacyjnych i kulturalnych

Projekt był efektem współpracy Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie. Od kilku lat Pracownia Edukacji Europejskiej i Obywatelskiej CODN, pod kierunkiem Ewy Bobińskiej, realizuje projekty związane z edukacją wielokulturową, między innymi dotyczące społeczności żydowskiej. W ramach podejmowanych działań organizowane są szkolenia dla trenerów wojewódzkich (Maria Bednarska) i multiplikatorów (Dorota Batóg) oraz od niedawna, od 2008 roku, wyjazdy dla nauczycieli z poszczególnych województw.

Koordinatorami projektu były: Maria Bednarska – nauczyciel konsultant i trener ŚCDN; Dorota Batóg – nauczyciel historii w XI LO i doradca metodyczny w SODMiDN w Kielcach. W ramach projektu odbyły się: międzynarodowa konferencja, pięć spotkań metodycznych oraz wyjazd grupy 20 nauczycieli z województwa świętokrzyskiego do Izraela.

Celem przedsięwzięcia było: rozwijanie zainteresowań tematyką dotyczącą historii i kultury Żydów polskich zamieszkujących w przeszłości region świętokrzyski, upowszechnianie edukacji wielokulturowej w szkołach regionu świętokrzyskiego, dostrzeganie wartości i kształcenie w duchu tolerancji dla dokonań różnych społeczności oraz nawiązanie kontaktów z młodzieżą i nauczycielami z Izraela, wymiana doświadczeń w ramach dwustronnych spotkań w Kielcach i Izraelu

Naszymi partnerami w realizacji programu byli: Urząd Miasta Kielce, Muzeum Historii Kielce, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Urząd Miasta i Gminy w Chmielniku oraz Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego.

DZIAŁANIA W RAMACH PROJEKTU

I. Pierwsze spotkanie warsztatowe odbyło się 29 września 2008 r. Wysoka frekwencja świadczyła o zainteresowaniu uczestników realizowanym tematem. Maria Bednarska i Dorota Batóg omówiły program i podręcznik do nauczania o historii i kulturze Żydów, autorstwa Roberta Szuchty i Piotra Trojańskiego, oraz zaproponowały przykłady innych, ciekawych środków dydaktycznych do wykorzystania na zajęciach z uczniami. W trakcie warsztatów odbyło się spotkanie z Markiem Maciągowskim, autorem książki „Śladami cieni. Przewodnik po żydowskich Kielcach”, który przedstawił ciekawostki, mające wpływ na ich powstanie.

blikację pod red. Jolanty Ambrosewicz-Jakob oraz Leszka Hońdy „Dlaczego należy uczyć o Holokauście?”.

II. Dnia 8 października 2008 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Kielcach odbyła się konferencja „Polacy i Żydzi w regionie świętokrzyskim – związki kulturowe na przestrzeni dziejów”. W programie konferencji znalazły się trzy wykłady: prof. dr hab. Jadwigi Muszyńskiej z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach „Żydzi w regionie świętokrzyskim w epoce staropolskiej”, Marka Maciągowskiego, dziennikarza „Echa Dnia” – „Śwci wśród obcych. Żydzi w regionie świętokrzyskim” oraz Aleksa Dancyga, reprezentującego Instytut Yad Vashem w Jerozolimie – „Tożsamość społeczeństwa izraelskiego i zmiany w nim: zachodzące”.

Autorską prezentację multimedialną „Ślady żydowskiej przeszłości w Kielcach” przedstawił Krzysztof Kłós, uczeń XI Liceum Ogólnokształcącego im. K. I. Gałęzińskiego w Kielcach. Duży wpływ na podkreślenie znaczenia relacji polsko-żydowskich miało wystąpienie burmistrza Chmielnika Jarosława Zatorskiego i nauczycieli Gimnazjum w Chmielniku, którzy przedstawili przykłady swoich działań w środowisku lokalnym. Konferencję zakończył występ uczennic z Gimnazjum w Chmielniku, które zaprezentowały tańce żydowskie do muzyki w aranżacji zespołu „Chmielnikers”. Liczba uczestników konferencji pokazała, jak wielkie jest zainteresowanie tematyką żydowską w naszym regionie wśród nauczycieli i młodzieży szkolnej. Wszyscy obecni otrzymali specjalny numer miesięcznika „Mówia Wieki”.

Warszawskim oraz mieli możliwość zakupu książek: „Holokaust – zrozumieć dlaczego” Roberta Szuchty i Piotra Trojanika wraz z płytą CD, „Śladami cieni. Przewodnik po żydowskich Kielcach” Marka Maciągowskiego oraz płyty z utworami zespołu „Chmielnikiers”.

III. Drugie spotkanie warsztatowe dla nauczycieli miało miejsce 24 listopada 2008 r. Poświęcone było religii i kulturze żydowskiej. Konstanty Gebert, dziennikarz i były redaktor naczelny miesięcznika „Midrasz”, wystąpił z wykładem pt. „Rola Biblii w tradycji żydowskiej”. Wystąpienie to wzbudziło duże zainteresowanie nauczycieli. Ciekawą formą zrozumienia i przeżywania kultury były warsztaty taneczne, poprowadzone przez Ewę Gaję – choreografką z Warszawy. Uczestnicy bardzo miło spędzili czas, tańcząc do rytmów muzyki żydowskiej.

IV. Na trzecie spotkanie warsztatowe w dniu 26 stycznia 2009 r. przybyła z wykładem pt. „Żydowski rok religijny” dr Renata Piętkowska, kierownik działu zbiorów i wystawy głównej Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie. Zajęcia odbywały się w Muzeum Historii Kielce, dlatego wszyscy uczestnicy mieli możliwość obejrzenia z przewodnikiem: zbiorów, a szczególnie pamiątek związanych z obecnością społeczności żydowskiej w Kielcach.

V. Czwarte warsztaty w dniu 2 marca 2009 r. poświęcone były zagładzie Żydów. Temat tytuł miało też wystąpienie dra Roberta Kuśnierza z Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach. Podczas zajęć zostały zaprezentowane Teki Edukacyjne IPN: „Polacy ratujący Żydów w latach II wojny światowej” i „Zagłada Żydów polskich w czasie II wojny światowej”. Zwrócono uwagę na możliwości ich wykorzystania w

praktyce szkolnej. Wszyscy uczestnicy otrzymali bezpłatnie omawiane publikacje.

VI. Od października 2008 roku zainteresowani nauczyciele mieli możliwość przesłania do koordynatorów projektu ankiety na temat podejmowanych w szkołach i środowisku lokalnym działań związanych z realizacją tematyki żydowskiej. Wyniki ankiet pokazały ogromny dorobek wielu nauczycieli, ich duże zaangażowanie w realizację tej tematyki w szkołach i środowisku lokalnym. Właśnie te działania oraz udział w projekcie były głównym kryterium rekrutacji uczestników wyjazdu do Izraela, do Yad Vashem, dla 20 nauczycieli z województwa świętokrzyskiego. **W dniach 23 marca – 4 kwietnia 2009 r.** dwudziestoosobowa grupa świętokrzyskich nauczycieli uczestniczyła w szkoleniu w Yad Vashem w Instytucie Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu, zorganizowanym przez *The International School for Holocaust Studies* w Centrum Yad Vashem w Jerozolimie. Szkolenie zostało sfinansowane przez stronę izraelską, a uczestnicy zobowiązani byli pokryć koszty podróży. Dzięki wsparciu organów prowadzących i zrozumieniu potrzeby skorzystania przez

3. Jacek Kowalczyk – dyrektor Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego.

4. Roman Wojcieszek – prezydent Miasta Skarżysko Kamienna.

5. Jan Nowak – starosta kazimierski.

6. Marusz Walaehma – wójt Blizyna.

7. Andrzej Iskra – burmistrz Staszowa.

8. Jarosław Zatorski – burmistrz Chmielnika.

9. Jerosław Królicki – wójt Górn.

10. Robert Jaworski – burmistrz Chęcim.

11. Krystyna Kielisz – burmistrz Opatowa.

12. Zbigniew Zagdański – wójt Zaganańska.

Dziękujemy paniom: Ewie Bobińskiej i Izabeli Witczak za koordynację działań dotyczących tematyki żydowskiej na poziomie ogólnopolskim, liczne i ciekawe propozycje szkoleń, konferencji, warsztatów, w których mogliśmy uczestniczyć, a szczególnie za zakwalifikowanie nauczycieli z województwa świętokrzyskiego do wyjazdu do Yad Vashem. Szczegółowy program szkolenia, opatrzony komentarzami i osobistymi spostrzeżeniami, prezentuje w tym wydaniu „Inspiracji” jedna z uczestniczek wizyty, Elżbieta Waszkuć, w artykule „Ramowy program seminariów w Yad Vashem”.

Podczas konferencji „Polacy i Żydzi w regionie świętokrzyskim

związki kulturowe na przestrzeni dziejów”, 3 października 2008 r.

Lista uczestników wyjazdu do Yad Vashem

1. Maria Bedrianska – ŚCDN, koordynator projektu
2. Jacek Wołowiec – dyrektor ŚCDN,
3. Sławomir Soboko – ŚCDN, tłumacz,
4. Dorota Batóg – XI Liceum Ogólnokształcące im. K. I. Gałczyńskiego w Kielcach, SODMiDN w Kielcach, koordynator projektu,
5. Elżbieta Pachowicz – XI Liceum Ogólnokształcące im. K. I. Gałczyńskiego w Kielcach,
6. Elżbieta Waszkuć – Zespół Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika w Kielcach, SODMiDN w Kielcach,
7. Aneta Aleksandrowicz-Błaszyk – Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych w Kielcach,
8. Anna Cyrani-Madzik – Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kielcach,
9. Jerosław Mechnicki – Gimnazjum nr 16 w Kielcach,
10. Barbara Litwińnik – Liceum Ogólnokształcące w Kazimierzy Wielkiej,
11. Tomasz Sekula – Gimnazjum nr 3 w Skarżysku-Kamiennym,
12. Mirosława Litwińska – Zespół Szkół w Zaganeńsku,
13. Barbara Tkacz – Gimnazjum nr 1 w Radoszycach,
14. Bernadeta Mechalewska – Gimnazjum w Woli Jachowej,
15. Barbara Kogala Kupczawska – Gimnazjum w Chmielniku
16. Danusz Kubalski – Zespół Szkół – Publiczne Gimnazjum nr 2 w Staszowie,
17. Andrzej Żychowski – Samorządowy Zespół Szkół nr 2 w Opatowie,
18. Krzysztof Nurkowski – Gimnazjum w Gieszkowach
19. Roman Falarowski – Gimnazjum w Blizynie,
20. Anna Wrzeskiewicz – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wolicy

nauczycieli z tak wyjątkowej oferty szkoleniowej, prawie wszyscy uczestnicy wyjazdu otrzymali dofinansowanie lub sfinansowane podróży. Ciekawe zajęcia, różnorodność podejmowanej tematyki, przywiezione pomoce dydaktyczne i pamiątki oraz liczne atrakcje na długo pozostaną w pamięci wszystkich uczestników szkolenia. Otrzymałmy solidną porcję wiedzy, poznaliśmy ciekawe metody przekazywania trudnej wiedzy o Holokauście. Podczas zajęć była możliwość przedyskutowania wielu tematów z prowadzącymi zajęcia oraz zaprezentowania działań i osiągnięć szkolnych w realizacji tematyki dotyczącej historii i kultury Żydów w swoim regionie. Zostały one bardzo wysoko ocenione przez pracowników Yad Vashem. Naszymi opiekunami ze strony izraelskiej byli: Orif Margalit i Alex Dancyg, którzy przygotowali ciekawy program pobytu. W trakcie zajęć proponowali ciekawe rozwiązania metodyczne w nauczaniu o Holokauście.

Pomoc w sfinansowaniu podróży do Izraela:

1. Wojciech Lubawski – prezydent Miasta Kielce,
2. Andrzej Sygul – wiceprezydent Miasta Kielce,

Wróciłszy z pomysłami, jak wykorzystać zdobytą wiedzę. W roku szkolnym 2009/2010 zamierzamy kontynuować działania, tym razem pod hasłem „Ocalić od zapomnienia. Polacy i Żydzi – współhistorem dwóch społeczności na ziemiach polskich”. Założenia nowego projektu przedstawiamy w niniejszym wydaniu „Inspiracji”.

VII. Realizację projektu zakończyło spotkanie w dniu 20 kwietnia 2009 r., podczas którego podsumowano wszystkie zrealizowane działania i zaplanowane ich kontynuacje w nowym roku szkolnym 2009/2010. Nauczyciele dyskutowali też, w jaki sposób można obchodzić w szkołach „Dni pamięci o Holokauście”. Uczestnicy projektu otrzymali zaświadczenia o ukończonej formie doskonalenia zawodowego.

Dorota Batóg
nauczyciel historii w XI LO w Kielcach,
doradca metodyczny SODMiDN w Kielcach
Maria Bednarska
konsultant ŚCDN w Kielcach